

și minciuna atotstăpînitoare și atacă instituții fundamentale ale orînduirii contemporane. În același an, suplimentul literar al « Romîniei Muncitoare », « Lumea Nouă », publică nuvela *Cîntecele din sat*¹⁵, una dintre ultimele scrieri ale lui Tolstoi, datînd din 1909. Cu prilejul morții scriitorului, cîstind memoria celui dispărut, revista « Viața Socială » a publicat sub titlul *Viața, religia, patria, armata, averea*, o culegere de aforisme ale lui Tolstoi. Ar mai fi de adăugat articolul *Oare așa trebuie*¹⁶, tipărit tot cu un caracter comemorativ, alături de un studiu substanțial închinat memoriei marelui scriitor rus în « Calendarul Muncii ».

De relevat că, exceptînd povestirea *Cu ce trăiesc oamenii*, apărută și într-o traducere anterioară celei din « Lumea Nouă » în același an, 1894, în revista « Jiul » (nr. 1, 2, 3), toate celelalte tălmăciri din opera lui Tolstoi publicate de periodicele muncitorești erau primele versiuni românești ale acestor scrieri. Ceea ce înseamnă că respectivelor ziare și reviste le revine nu numai meritul de a fi popularizat numele lui Tolstoi, dar și de a fi lărgit sfera de cunoaștere a operei sale în țara noastră prin asemenea traduceri noi care ulterior au fost reluate, retipărite și de nenumărate ori publicate.

Din enumerarea de mai sus rezultă destul de limpede preponderența scrierilor cu caracter publicistic sau cu tendință moralizatoare, a așa-numitelor povestiri populare, față de cele pur beletristice, care de fapt sînt reprezentate prin două nuvele *Trei Morți* și *Cîntecele din sat*.

Pentru a explica această situație s-ar putea invoca criteriul accesibilității acestor scrieri, apropiate de viața și înțelegerea maselor sau cel al dimensiunii lor reduse, ceea ce ar putea conta în cazul spațiului restrîns al ziarelor muncitorești. Dar chiar dacă aceste motive ar putea fi luate în considerație, cauzele trebuie căutate în condiții de ordin ideologico-politice.

Desigur că în povestirile populare, ca și în articolele de publicistică, găsim ecouri ale ideilor tolstoiene și unele note de misticism. Dar de o forță și o valoare mult mai mare și mai importante sînt atacurile vehemente, necruțătoare, pe care Tolstoi le îndreaptă împotriva orînduirii burgheze, smulgînd toate măștile sub care ea încearcă să-și ascundă fățărnicia, minciuna, exploatarea. Și tocmai această critică acerbă, alături de afirmarea adevărului și a dreptății ca temelii unice și firești ale vieții, era apropiată și folositoare proletariatului român în lupta pe care el o ducea împotriva exploatării și a asupririi. De aceea a și apelat el în presa sa la tălmăciri din scrierile lui Tolstoi.

Întărite de autoritatea incontestabilă a numelui lui Tolstoi, cuvintele pline de minie și de ură pe care scriitorul le adresa exploataților și asupritorilor poporului trebuie să fi răsunat cu o deosebită vigoare în sufletul cititorilor « Lumii Noi » sau ai « Romîniei Muncitoare ». Caracterizînd în articolul *Un număr de jurnal* viața din jurul său « contrarie bunului simț și sentimentului moral, ba pînă și celor mai simple foloase materiale », arătînd « stupiditatea nebună a vieții contemporane », « sminteala vieții de azi », Tolstoi ataca tendințele imperialiste ale guvernelor care calculează « cîți oameni trebuie să fie omorîți, sub ce combinație trebuie să se facă aceasta și cîți inși trebuie pregătiți pentru săvîrșirea măcelului ». Scriitorul se ridica împotriva stării de lucruri existente pe atunci în care « milioanele de oameni, ființele acestea morale, înțelepte, care trăiesc din rodul muncii lor, și n-au prin urmare nevoie

¹⁵ L. Tolstoi, *Cîntecele din sat*, « Lumea Nouă », 1911, nr. 8, 16 oct. p. 2.

¹⁶ L. Tolstoi, *Oare așa trebuie?*, « Calendarul Muncii », 1912, p. 39—43.